

آزمون‌های روانشناختی

ملاحظات اخلاقی در سنجش شخصیت

دکتر سارا خسروی
ORANGEPLANET.IR

ارزش‌های مورد تایید روانشناسان حرفه‌ای:

امنیت مراجعه، محرمانه بودن، کاهش درد کشیدن، منصفانه بودن

۵ اصل اخلاقی APA برای روانشناسان:

(a) نیکی و عدم سوء رفتار (b) وفاداری و مسئولیت پذیری (c) صداقت (d) عدالت و حقوق مردم

◆ رهنمودها:

1 ایجاد رابطه حرفه‌ای:

ماهیت، هدف و شرایط رابطه روشن مورد بحث و توافق قرار گیرد.

اطلاعات لازم به درمانجو ارائه شود ← رضایت خاطر + امضا

اطلاعات شامل نوع و طول مدت سنجش، جزئیات قرار گرفتن ملاقات‌ها، ماهیت و حدود محرمانه بودن مطالب

الزامات مالی، هر موضوع کلی و ضروری دیگر.

* کیفیت رابطه مهم و تاثیرگذار است.

وظیفه آزمونگر ← ایجاد سطح بهینه رابطه با مراجع

الف (تاثیر جملات :

• تاییدی ← عالی ← افزایش نمره

• غیرتاییدی ← فکر می‌کردم بهتر عمل کنی ← کاهش عملکرد

• خنثی ← بهتر است حتی این بازخوردها هم رخ ندهد.

ب) آشنا بودن آزمونگر در نتیجه آزمون موثر است + وضع هیجانی آزمودنی + علاقه آزماینده به مراجع (نرمش و

ارفاق)

ج) فرهنگ وضع اجتماعی، اقتصادی و نژاد

د) اثر انتظار یا اثر روزنتال (آزمونگر لازم است انتظاراتش را زیر سوال ببرد و احتمال اثر انتظار را بررسی کند.)

۲ مسائل مربوط به رضایت آگاهانه:

(۱) توضیح روشن :

• روند کار: به شرطی که تاثیر منفی نگذارد.

• آزمون: دلایل خاص اجرای آزمون، انواع داده‌های به دست آمده به صورت کلیت و ماهیت هدف

- چگونگی استفاده از نتایج: احتمال استفاده از نتایج در چه حوزه‌هایی است؟ چه اطلاعاتی محرمانه است. موارد استثنا در محرمانه بودن = سوء رفتار بزرگسال با کودک، خطر برای خود یا دیگران، درخواست مراجع قضایی. (۲) زبان قابل فهم و مناسب مهارت خواندن مراجع.
- **تعریف محرمانه**: اساس تضمین احترام و آزادی خود تعیین گری.
- **بعضی آزمون‌ها ویژگی‌هایی را آشکار می‌کند که ممکن است فرد دوست داشته باشد شخصی بماند.**
- تجاوز به حریم شخصی شامل کشف و سوء استفاده از داده‌هایی که مراجع می‌خواهد محرمانه بماند و بی‌حرمتی به خاطر احساسات منفی آزمودنی حین اجرای آزمون (به ویژه وقتی از او می‌خواهیم درباره چیزی صحبت کند که دوست ندارد به آن فکر کند).

۳۳ برچسب زنی و محدود کردن آزادی:

- (۱) داغ اجتماعی برچسب‌های روانپزشکی آسیب‌زاتر از مسائل جسمانی است.
  - **عموم جامعه برداشت‌های نادرستی نسبت به اختلال‌ها دارند.**
  - (۲) خود پذیرندگی، گاهی برای انکار مسئولیت فردی به کار می‌رود. در الگوی پزشکی فرد بیمار قربانی اختلالی تجاوزگر شده است. چنین الگوی فکری ممکن است باعث:
    - جاودانه شدن اختلال رفتاری (همینم که هستیم).
    - احساس درماندگی و منفعل بودن (کاری ازم بر نمیاد).
    - کاهش برخورد موثر با فشارهای جدید (آب که از سر گذشت).
  - **در روانشناسی خودپذیرندگی: پذیرش خود با تمام توانایی‌ها و نقص‌ها.**
  - **مراجع برای زندگی و اقدام برای تغییر موثر رفتار نیاز به احساس مسئولیت دارد.**
- (۳) محدود کردن پیشرفت و خلاقیت فرد یا سازمان با برچسب زدن به وسیله منبعی خارجی.
  - **مثلاً انتخاب کارکنان با ویژگی همگون = دامنه استعداد محدود (تنوع و تفاوت در عین سازگاری لازم است).**

۳۴ صلاحیت کافی برای استفاده از ابزار سنجش:

- دوره آموزشی + واحد درسی + کارورزی و تجربه عملی دراز مدت زیر نظر متخصص.
- آگاهی از آزمون‌ها، محدودیت‌ها، پذیرش مسئولیت اجرا، دانش درباره‌ی پایایی و روایی و توانایی سنجش و تفسیر.

*در اجرای آزمون‌ها در دوره تحصیل برای واحد درسی حتماً به آزمودنی بگویید که اجرای آزمون صرفاً هدف آموزشی دارد.

فرم صلاحیت APA که افراد کامل کرده و صلاحیت خود را تضمین می‌کنند:

(a) هدف استفاده از آزمون (مشاوره، پژوهش، استخدام).

(b) حوزه تخصص حرفه‌ای (ازدواج و خانواده، مدرسه و تحصیل، مددکار اجتماعی).

(c) سطح آزمونگر از نظر آموزشی (درجه‌های تحصیلی و گواهینامه‌ها و مدارک معتبر).

(d) گذراندن واحدهای خاص (آمار توصیفی، سنجش، آزمون‌ها و...).

(e) کنترل کیفیت در مورد کارایی و کاربرد آزمون (ویژگی‌های اصلی و فرعی آزمون + پردازش مناسب تفسیرها).

* آزمون به هدفی که برای آن طراحی شده انجام شود.

۵ تفسیر نتایج آزمون :

در نظر گرفتن ویژگی‌های عینی مشخص به همراه نتایج آزمون.

*در روش‌های ساده ماشینی ویژگی‌های فردی لحاظ نمی‌شود.

مواردی که لازم است در تفسیر توجه کنیم :

• سطح اضطراب حالت آزمودنی.

• شباهت و تفاوت آزمودنی و گروه نرم.

• شرایط مهم ذکر شده در شرح حال و گزارش آزمون.

*هنجارها و مواد آزمون منسوخ می‌شوند. متخصص لازم است با ویرایش‌های جدید و نسخه‌های به روز شده آشنا باشد.

*فردی که ۱۰ سال در آزمونی بدون کسب دانش روز فعال است صلاحیت اجرای آزمون را ندارد.

تفسیرنمرات باید در اجرای مجدد توسط کامپیوتر نتیجه‌اش یکسان باشد.

امضای گزارش توسط متخصص که مشخص می‌کند مسئولیت محتوا و نتایج آزمون با اوست.

۶ انتقال نتایج آزمون:

برای آزمودنی در سالیان طولانی بسیار مهم و تاثیرگذار خواهد بود.

نتایج توسط خود متخصص یا فردی که صلاحیت او را ضمانت کرده انجام می‌شود.

بازخورد دادن با زبانی روشن و قابل فهم و متناسب با سطوح عملکرد انجام می‌شود. مثلاً به جای عدد IQ به والد می‌گوییم: کودک در مقایسه با همسالان ۲درصد بالاتر عمل می‌کند. یا مثلاً به جای عدد سازماندهی فضایی به والد می‌گوییم در حوزه غیر کلامی مثل پازل و لگو عملکرد مطلوبی دارد.

در نظر گرفتن ویژگی‌های فردی دریافت کننده: تحصیلات عمومی و تخصصی، دانش نسبی درباره آزمون‌های روانی، پاسخ‌های هیجانی احتمالی (به ویژه درباره توانایی‌ها و نارسایی‌ها).

*بازخورد مناسب= آگاه کننده + کاهش درماندگی + افزایش عزت نفس.

۷ نگرهداری و حراست از آزمون و ارائه داده‌های آن:

اگر آزمون در دسترس همگان باشد ← مرور و یادگیری رخ می‌دهد ← از بین رفتن روایی آزمون (فرد پاسخ مورد نظر آزمونگر را می‌دهد).

حراست از آزمون از طریق موارد زیر انجام می‌شود:

- حفظ آزمون در مکانی امن.
  - آزمون نباید تکثیر شود (کپی رایت).
  - حفاظت از داده‌های خام (ممکن است غیرمتخصص داده‌ها را تفسیر کند).
- *داده آزمون= نمره خام، نمره در خرده مقیاس‌ها و نیمرخ روانی حاصل از آزمون ← قابل انتقال به مراجع.
- *مواد آزمون= ابزارها، پروتکل‌ها و سوال‌های آزمون.
- *مواد آزمون وقتی روانشناس نام مراجع را روی آزمونی می‌نویسد تبدیل می‌شود به داده آزمون.
- *برای نگرهداری از داده آزمون:

- استفاده از شناسه در نسخه اصلی آزمون.
  - عدم استفاده از شناسه در نسخه‌های کپی.
- *انتقال داده آزمون فقط به کسانی که مراجع تعیین می‌کند مجاز است و نقض آن مساوی است با قانون شکنی و نقض اخلاق حرفه‌ای.

استثنا در انتقال مواد آزمون:

- فرد دارای صلاحیت (دانشجو و ...).
- لغو کپی رایت توسط مراجع قانونی.